

IUNIE 1988

EDITATE ÎN COLABORARE CU COMITETUL JUDEȚEAN
DE CULTURĂ ȘI EDUCAȚIE SOCIALISTĂ SUCEAVA

Valorile inocenței

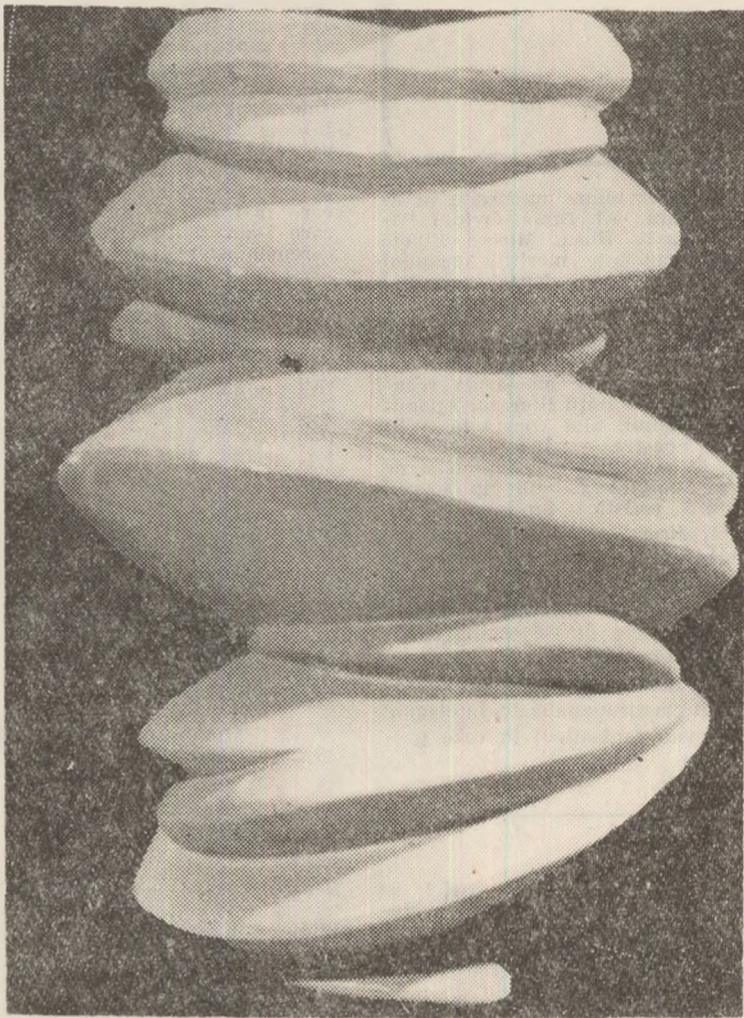
Cine știe dacă nu este o greșeală să recitești cărțile copilăriei. Care sînt aceste cărți e mai greu de aflat, fiindcă ele sînt adevărate terenuri de vinătoare, proprietatea fiecăruia, ascunse cu gelozie, ca un hortus conclusus. Sînt, probabil cărțile care ne-au modelat fără să vrem și fără să o recunoaștem, chiar prin însuși refuzul de a întoarce mai departe paginile sau de a le relua lectura. (Motivația de atunci nu importă, deși perspectiva maturității poate aduce subtile argumente pro sau contra). Borges ne arată cu strălucire că asocierea sintagmelor „copil precoce” și „cîntor precoce” nu este imposibilă, ba chiar poate avea urmări surprinzătoare. Orice copil, în starea de normalitate pe care i-o prelungește veacul, este un cititor precoce, sau pur și simplu un cititor, aflat doar că el ciulește lumea, din care literatura (orgoliu al modestiei!) nu-i decît partea vizibilă a aisbergului. Cărțile sînt pentru copilărie primul voiaj al lui Columb: călătoria, descoperirea și luarea în posesie a unor alte lumi, altele decît cele spre care știi că navighezi și, mai încolo, pura plăcere a plutirii. Lume care se dovedește la fel de reală ca și jocul, visul sau nebunia de o clipă de-a te voi alfel și altfel. Că acest miracol să se producă însă e nevoie de alibiul inocenței.

Ce te-ndeamnă să crezi, la a nu știu cîta lectură, că un copil răutăcios se transformă în spiridus și își cunoaște țara de pe spinarea unei giște sălbatice sau că un băț de lemn poate fi armăsarul nădrăvan al lui Harap Alb? În ciuda rațiunii mature, aspiri să accepți convenția, deși nu-ți lipsesc argumentele contrarii, sofisticate din această perspectivă: regresivne spre un spațiu al elecțiunii, un paradis în care nu s-a produs încă păcatul cunoașterii, dorința de a inocenta prezența, ca un obscur impuls de culpabilizare... Tot atîtea cuvinte care mai mult desfigurează decît vor să însemne... Căci universului infantil nu-i sînt străine nici cruzimea, nici frustrările, nici inhibițiile de tot felul. La modul inocent, copilul repetă scenariul pe care i l-au nregătit maturii. Domeniul de la Iasnaia Poliana cu căutarea „bețisorului fericiții” stă alături, în absolut, de mirosul fetid al copilăriei lui Gorki numai prin forța, inocența și ea, a Zicerii, a Cuvintului capabil să refacă o lume, să o restituie în ordinea ei ideală, în care se poate lupta pentru o cauză poate pierdută dinainte, la un hotar nestatornic. Copilăria nu-i tot una cu naivitatea atribuită pe nedrept universului infantil, ci refuzul deloc inocent de a fi confiscat de o Ordine a ierarhiilor, stereotipurilor și inertiilor. Or, Arta nu s-a vrut nicicînd altceva.

Nu regresivne spre trecut, atasamentul încăpăținat pentru o epocă ale cărei limite sînt vagi, labile, ci capacitatea de a-ti asuma în lumina lucidă a prezentului, lumina înaltă a anotimpurilor lui Niculae Moromete dau altă imagine a inocenței. Nu refugiu steril al eului într-un spațiu arbitrar constituit al memoriei, flashback cu valoare stilistică, reflex declansat de cine știe ce asperități ale prezentului, ci voința de a te acorda cu o tinăr, fragil și nestatornic pentru o mai dreaptă contemplare a lumii.

Recitirea cărților copilăriei nu e un act pios de reînviere a cititorului care a fost, fericit să-si aducă noi teritorii și, asemenea genovezului, orgolios în inocența lui de a se crede unicul descoperitor, este redescoperirea capacității de a vorbesc o dată pentru totdeauna. Această recitare a trecutului exclude bucuria pură a lecturii ca prim act de înstăpînire; ar fi ipocrit să afirmi că un asemenea dezinteres ar putea rezista unei anumite experiențe culturale și sociale, oricît de nesemnificativă ar fi ea. (Există oare experiențe nesemnificative?). Recitim probabil pentru a ne reciti, pentru a descoperi coerența dintre inocență, care nu-i tot una cu imaturitatea, și ceea ce-i urmează, în bine sau în rău. Pentru a descoperi că în fond literatura este inseparabilă de copilărie, descoperire cu uimire a lumii și a ființei.

Dan DAMIAN

Mircea DĂNEASA :

„Germinație”

Pe înalțuri stăpîn

Prinde depărtarea chip de voievod...
Clopot de vîzduh! Bătînd sfînta limbă
turlle înșingurate turlile înimbă.
Coroană domnească stelele să poarte,
cu oglinzi de apă înălțimea schimbă.

Legămînt mării sale
codrul îl păstrează, iarba și fîntîna,
pruncul alăptat la sîn.
În harpe de brad, înțînă țarina
cîntec pe înalțuri stăpîn,
pe stele, pe ape,
cu dor să ne adapte.

Și ramura vremii, ramură verde
înveșmîntă bărbatul cu numele Ștefan,
mistuindu-l în rădăcina baladei,
pe drum lung de cocoare,
spre fîrmele de soare,
de la Putna la vale.

Ion PUHA

A PRIVI

Cînd stau serile în liniște, îmi trec prin fața mea multe, multe din trecutul îndepărtat al tinereții mele. E deajuns o clipă să mă gîndesc la moșu Nică și înainte ochilor mi se înșiruie tot ce-am apucat a mai prinde din viața lui.

Moșu Nică era un om nu prea înalt, cărunt, cu părul creț, fața rotundă și rumenă, veselă întotdeauna. Chiar de era necăjit nu-l puteai cunoaște, decît că ofta adînc și clătina din cap.

Era coteanul nostru, locuia la o rămășiță a Siretului care îi purta numele. Gospodăria o avea așezată pe un mal înverzît, cu fața la lunci spre ape, cum s-ar spune cu fața la amiază, toată ziua cu soarele în prag, iar jos, în unda liniștită a bălții, stufărișul înflorat îi înmiresma ograda, bucurînd-o în cîntecul păsărilor. Peste lunci strălucea în soare gura apelor, întîlnirea Sucevei cu Siretul. O vrajă și o poveste i-au fost gospodăria și viața.

Gospodăria lui nu era mare, dar o ținea chibzuit și bine îngrijit. O casă bătrîneasă acoperită cu stuf, un hîj pentru uneltele de muncă, o șurică în

Amintiri din viața lui moș Nică Șmadici

care își adăporea vitele, tirla oilor și poiață găinilor. Într-un colț al ogrăzii, lângă un pop de lemn, sub un sopron, avea așezată risnița la care risneau toate femeile din cot.

Buna și frumoasa orînduire era împrejmuțată de un gard de nuiele, iar în afară, la mijlocul clinului de iarbă, fîntina veche cu cumpănă întîmpina drumeagul. Puțin mai încolo, sub un cires rotat, pășteau prîponiți cîțiva meiuți în urechi cu cercei de canaf roșu.

Moșu Nică avea carul lui, cu doi boi rușani. Cu ei își muncea ogorașele, aducea lemne din pădure pentru el și pentru alții, la fel ara și căra oricui pentru un ban.

Își iubea vițoarele și le îngrijea cu milă, vorbea cu ele și le îndemna cu drag la muncă, cum s-ar fi purtat cu un om. Pînă și cîinele se bucura de dragul stăpînului, îl înțelegea și era înțeles de animal.

Nică Șmadici era și un bun lecucitor de vite, chiar renumit, cum le lua el singe se și însănătoșeau. Dacă se umflau, le

autograf

D. VATAMANIUC

Eminescu

Ediția națională a operei lui Eminescu se împlinește cu un nou volum consacrat teatrului original și tradus, traducerilor în proză și dicționarului de rime, cea dintîi lucrare de acest fel în cultura noastră. Un alt volum, care cuprinde corespondența privată, cea oficială din timpul revizoratului școlar și un bogat documentar privind biografia poetului, se va tipări în cursul acestui an. Ultimul volum al ediției naționale, Fragmentarium, va reuni textele din manuscrise care nu au intrat în celelalte secțiuni ale ediției naționale. Este programat să apară în prima parte a anului 1989. Ediția națională va fi încheiată înainte de luna iunie 1989, la împlinirea centenarului de la moartea poetului. Ea va oferi, pentru prima dată, o imagine completă asupra diversității și amploarei creației eminesciene.

În nopțile cînd înflorește salcîmii...

În parc îndrăgostii zăbovesc
Pînă tîrziu în noaptea
Și-ascultă florile salcîmilor șoptind
Și stelele din cer îi plouă cu nemoarte
Și-nădrăgostii se iubesc zburînd!
Și dorul lor coboară stelele
În floarea de salcîm
Și-n cer se naște-o darnică risipă de lumină
Îndrăgostii ajungînd demult pe altă tîrîm
Ninge cu floare de salcîm
În dulcea Bucovină!
Iar eu în nopțile cînd înflorește salcîmii
Și cînd de dorul tău mă alungesc
Mă urc ușor pe unda lunii
Să aflu încotro călătoresc...

George DAMIAN

PERMANENTE

Grigore Silași la Putna

În august 1871, entuziasmului general cu care era așteptată serbarea de la Putna i se adăuga și o oarecare neliniște, generată de descătușarea sentimentelor patriotice ale tinerimii române ce se îndrepta de pretutindeni spre sărbătorirea unui erou național, care (o simțeau cu toții) devinea simbol al redestepării și unității neamului. Îngrijorarea unora avea în vedere atitudinea radicală ce ar fi putut să o aibă un tineret crescut în amintirile fierbinți ale anului 1848, într-o adunare de asemenea proporții, dar și a autorităților imperiale, atitudine care putea să ducă la incidente de proporții. La toate acestea se mai adaugă și

zvornurile răspindite de oamenii de prin sate, care vedeau în emoția ce depășea limitele normalului un semn prevestitor, ca și cutremurele sau apariția cometelor. Ziarul „Românul” din 25 august 1871 scria că „la ivirea primului stîndard începură (sătenii) a se-ngrozii și-a răspîndi vorba că Putna va fi teatrul unui singuros război.” (p. 725).

Lucrurile nu au mers, totuși, atît de departe. Au contribuit multe la aceasta și mai ales cuvîntarea oficială a lui A. D. Xenopol, ponderată,

(continuare în pag. III)

Andrei MOLDOVAN

dut”, dar moșul i-a răspuns: „Măi, este o vorbă veche — în cearta femeii cu bărbatul să nu te amesteci niciodată! Dă-i pace, pînă la urmă tot la mine are să se întorcă!”

Așa a și fost, au trăit amîndoi pînă la moarte.

Sătenii îl îndrăgeau mult și-l respectau ca pe un părinte.

El era și vornicul nunților din sat și nici o nuntă, cit a trăit, nu s-a făcut fără el.

Parcă-l văd, îmbrăcat în cămașă creată de bumbac, albă-helge — cu ȳari, șitoare aleasă, jachetă de siac negru, cu băgul de vornic înlășurat cu un ștergar sau o batistă. Totul se petrecea sub îndrumarea lui: potrivea timpul șederii la nună, la mireasă, rînduia mîncarea, băutura, bantașii și spunea orașile nunții ca de pe carte. Cînd rostea iertăciunea toți nuntășii ascultau nemîșcați cuvintele lui.

A mai trăit cîțiva ani după cel de al doilea război și fiind fără feciori i s-a stîns neamul, dar nu și icoana din sufletul meu.

Eugenia RAILEANU IACOB

Poate nici una din cărțile lui Mircea Braga nu are un titlu mai bine ales, mai provocator, mai inevitabil polemic, mai „intertextual” decât cel al ultimului său volum, **Recursul la tradiție** (Ed. Dacia, 1987). Se simte chiar din titlu, replica, dialogul, în care se implică, se angajează autorul și se anunță domeniul vast și dificil al acestuia, în timp ce subtitlul, **O propunere hermeneutică**, indică totodată demersul metodologic (hermeneutică), deci rigoarea, alături de subiectivul, relativul pe care-l sugerează „propunerea”, în care descrierăm modestie, îndoielă, toleranță.

Cartea s-a născut mai demult, „în nuce”, cum aflăm din **Argument**, ca un capitol al volumului **Vasile Voiculescu, în orizontul tradiționalismului**, ca să se dezvolte apoi organic până la proporțiile unui volum de sine stătător ce vizează întreprinderea dificilă și ambițioasă de clasificare a unor noțiuni încă imprecis formulate: specific național, tradiție, tradiționalism, urmărind prin selecția și organizarea datelor un demers de valorizare și o opțiune. După cum s-a văzut din cărțile anterioare, autorul e unul din cei familiarizați și preocupați de această problematică, pornind de la constatarea că cercetătorii care, central sau tangențial, iau în discuție noțiunea de specific național, evidențiază mai ales prin ce se manifestă el și mai puțin ce anume este, Mircea Braga ordonează o serie de opinii, fără a face, cum spune undeva, „o inventariere docilă”, ale lui George Călinescu, Mihail Kogălniceanu, Eminescu, Slavici, ale avangardistilor, ale lui Ibrăileanu, Ștefan Petică, Eugen Lovinescu, Camil Petrescu, Tudor Vianu, Mircea Eliade ș.a. și, în mod privilegiat, Lucian Blaga și Constantin Noica, declarând un colovsciu eferescenț care să convergă spre extragerea unui sens, a unei definiții. Coordonată și invariant a oricărei manifestări a spiritualității, specificul național apare formulat nu ca o realitate ontologică, ci ca o

„structură matrice modală” a acestei realități, ca „funcție modală a modelului aproximativ filosofic”. Specificul național nu este decât matcă de sensuri și semnificații, filtru de mare permeabilitate, al cărui sens e „obscurizat” adesea, cum spune autorul, de termenii de înlocuire: „fire națională”, „simțire națională”, „viață națională”. Tot în demersul său de delimitare a conceptelor, de luminare a lor, autorul supune unei minuțioase analize opera, mai puțin discutată, a filozofului P. P. Negulescu, cărui îi dedică un capitol întreg și pune, față în față, două lucrări, a lui Emil Cioran și, respectiv, a lui Mircea Vulcă-

ficare conștientă” a celei dintâi. Portretul tradiționalistului Nicolae Iorga este creionat între adevăr „estetic” și exces cultural, subliniindu-se caracterul formativ al mișcării sămănătoriste. Cercetarea autorului continuă cu analiza gândirismului și tradiționalismului, tot prin prisma recursului la tradiție, pentru a stabili apoi, în partea a treia, cea mai captivantă a cărții, care sint, pentru literatura noastră cultă, cele trei sinergii tradiționaliste: orientarea spre folclor, constanța realistă și cultivarea fantasticului. Problema culturii „populare” e susținută cu pasiune, cu convingere, fără exces sau abuzuri, și cu

domină intenția creării universului fantastic. Se observă cu justete prezența rară în literatura noastră a extremelor fantasticului: cultivarea terifiantului, a groazei, a spaimei sub influența literaturii gotice și o redusă aderență la ludic. Interesant este aici locul special acordat basmului și punerea în discuție a opiniilor lui Propp sau ale lui Eliade, cu nuanțările făcute pe marginea acestora.

Ultimele pagini ale cărții, numite „**În loc de concluzii**” exprimă bucuria și umilința unui astfel de periplu; la soluția, la „propunerea” autorului se pot adăuga altele, interpretarea se recunoaște deschisă, fără însă ca aceasta să tulbure încrederea în „vocația și șansa de afirmare” a specificului național prin cultură. Finele cărții pare să anunțe problematica unui volum viitor și strecoară, cum s-a mai întimplat pe alocuri și în cuprinsul volumului, o interogație: în ce măsură revolta și independența aparțin tradiționalismului sau avangardei? Felul acesta, în care interogația irumpe pe parcursul cărții, dă măsura relativului și elasticității opiniei și lasă să transpară partea de subiectiv, „fratele” cititor care mai răzbate pe alocuri și pe care l-am simțit și în stilul, uneori ceremonios, excesiv de atent la nuanțe infinitezimale, complicat, iubitor de sinonime în sinuoasa lor înșiruire. L-am simțit, de asemenea, în complementaritatea dintre delicia și rigoare, în slăbiciunea și gustul pentru anume cuvinte (mișcare, dilată, scurgere, subteran, metastază) care dau o materialitate, o concretețe ideilor, creînd, dacă putem spune astfel, un figurativ al lor și fac dovada aceluia „ușor exces de imaginație abstractă”, de care vorbea Blaga, ce face ca această carte să se adreseze nu numai specialistului în curente și mișcări literare, cum ar fi putut să pară la un moment dat, ci iubitorului de literatură și, mai mult, tot cu spusele lui Blaga, iubitorului de „imponderabile și arome”.

Muguraș CONSTANTINESCU

MIRCEA BRAGA RECURSUL LA TRADIȚIE (O PROPUNERE HERMENEUTICĂ)

nescu, aceasta din urmă, „efigie prin concret”, fiind socotită replică polemică la cea dintâi, „efigie construită” a specificului național. Se clarifică și se definește noțiunea de tradiție, drept concept de intermediere între principii și forme, cea de tradiționalism, drept concept necesar și confundat prea adesea (e drept, și printr-o carență a vocabularului) cu mișcarea literară interbelică și înțeles mai puțin ca „actul de creare artistică în spiritul specificului național, pe suportul tradiției”.

Partea a doua a cărții aruncă o lumină nouă asupra sămănătorismului, gândirismului și tradiționalismului interbelic, se ocupă deci de substructurile matricei, dezvoltând demersul de explorare de la semne înspre profunzime. Autorul revine la diferențierea, la nuanțarea noțiunilor de tradiție și tradiționalism, văzând în prima „dinamica specific națională a valorilor”, în a doua „acțiunea de valori-

sprijinul unor nume autorizate în acest domeniu: Al. Dima, Ovidiu Padada, Liviu Rusu, Mircea Eliade ș.a. Se recunoaște meritul secolului al XIX-lea de a fi depășit stadiul intuitiv de receptare a literaturii folclorice, de a fi dobândit conștiința estetică a fenomenului și de a fi realizat teoretizarea acestuia, secolul XX este cel care aduce adevărata recunoaștere a clarității literaturii populare. Realismul, altă constantă a literaturii noastre, e văzut sub aspectul lui de structură conceptuală, de „matrice unitară a unui tip special de gândire artistică, program ce determină direcțiunea și dinamizează o anume paradigmă a actului creator”. Toposul fantasticului, preocupare mai veche a lui Mircea Braga, constituie ultima din sinergiile tradiționalismului, analizate de autor. Cercetătorul delimitează aici sfera fantasticului „instituționalizat”, înțelegând prin această fantasticul în care pre-

Căderea în lume este una dintre acele cărți, rare de altfel, impuse printr-o eleganță a profunzimii de învidiat, care permit interpretări multiple, din diferite puncte de vedere, găsindu-și aici delicia atit căutătorii de elevații stilistice, cit și acei ai „tablourilor sacre”, atit cei care savurează „dezvăluirile memorialistice”, cit și dornicii să stabilească linii clare și parabolice ale general-umanului, autorul neprivilegiind vreodată actualizare artistică în favoarea alteia. Totuși, realizate cu suplețe, liniile de forță transpar dezvăluind percepții ale istoriei în momentele ei de „criză” focalizate în motivul cuplului privit grav, simbolic, nu însă fără nuanțe autoironice și parodice. Cartea lui C. Țoiu, deși supusă parcă dorinței de sensuri profunde — ele există, acele răbufniri ale istoriei subiective, prin săvârșirea prezentului, ni le transmite — este o carte închegată care se impune.

Ceea ce interesează nu este istoria nici măcar înțeleasă ca o înălțare de momente subiective, nici măcar prin decupajele variate (e. totuși, prea mult spus) și deopotrivă fabulatorii, îmbinate în presupuneri voit halucinante, fie ale celui care se destăinuie, fie ale „însoțitorului” (reținem scena ospătului în casa lui Negotei, a drumului purificator parcurt de Babis întiiul ș.a.), desi totul pare a ni se dezvălui ca istorie: aparținând „obsesivului deceniu”, perioadei antonescine sau unui trecut ambiguu, și mai îndepărtat, și mai sters, reîntrupat numai din nostalgia. De fapt, totul ni se dezvăluie ca poveste, căci, un uititor sincerism al istoriei o impune ca pe un prezent premergător scrierii.

Romanul, scris la persoana întâi,

narează pregătirile lui Babis Vătășescu (numit și al doilea pentru că poartă numele unchiului și, inițial, toate complexele dublurii și ale scribului), peregrinări nocturne în plină iarnă, printr-un peisaj frizind oniric, și întru totul solitare, deși sint făcute în compania unui alt îndrăgostit de același decor hibernal în care evadază dintr-un spațiu al reclusiunii: camera, lumina zilei,

rin, moment cu care, de altfel, se și încheie „romanul trecutului”, numai aparent cam abrupt, pentru că această „rupere”, urmată imediat de **Epilog**, înseamnă înțelegerea sensului istoriei, și anume acela de a se include prezentului și de a-l însoți. Privind diacronic, există un cuplu al prezentului (Babis Vătășescu al doilea — Negotei) care se opune, sau cel puțin are această tendință,

ficțiune”, chiar dacă, sau tocmai pentru că este „un sfert de om”. Simțindu-se frustrat, pus în umbră de tiz, naratorul ascende în final spre înțelesul profund al propriilor cuvinte: „Istoria se repetă, dar în alt fel”, acest „alt fel” fiind povestirea. Ceea ce era inițial un refuz al vieții devine un dar al trăirii. Ceea ce părea impozabil și mască devine trup, însuși naratorul devenind, prin povestire, protagonist al istoriei. Celălalt element al cuplului, istoria, trăitul, o nesfârșire de fapte (oricum fără prea multă importanță, căci va spune naratorul-protagonistul: „Nimic decât ideea noastră; pierduți, străini, trecători, de a face altă facere, mai de înțeles...” sau: „Oricum, eram suveran. Amintirile lui îmi aparțineau. Puteam să fac cu ele orice. Să le dau, de exemplu, o modernă, ironică turnură. Să adaug sau să tai.”) este intrupat în „cel de care nu știi cum să scapi”, Amedeu (a se citi Leo Negotei).

Căderea în lume este o carte în care abundă aluziile culturale, tocmai pentru că — prin naratorul ei — privește în ea însăși ca într-o oglindă: se îndoieste, caută, descoperă sensul; la vederea propriului chip sinceretic, unitar, cel scris se va supune cu dăruire celui care scrie, cel care se crede „însoțitorul” va deveni „însoțitul”. Așa încit, „căderea în lume” este mai degrabă o cădere prin text, atit a personajului-narator, care astfel se lasă pătruns de înțelesul istoriei, dar și a cititorului ce se găsește în fața renunțării la „istorie”, semnificația romanului fiindu-i dată (prea explicit parcă) de **Epilog**.

Mircea A. DIACONU

CONSTANTIN ȚOIU CĂDEREA ÎN LUME (Ed. Cartea Românească, 1987)

prezentul faptic. De asemenea, în prezentul narațiunii se derulează semnalele unor destăinuiri care au fost sau vor fi făcute de tatăl naratorului, un ospăț memorabil, caragialesc și totodată matelîn, în casa lui Leo, și **Epilogul**, el însemnând înțelegerea rostului propriei existențe de către narator. Sensul romanului este astfel acela al recuperării prezentului prin „contemplarea” și „scrierea” trecutului povestit de tatăl naratorului și de Leo, povestiri confirmate, negate sau completate de cele făcute altcândva de Sara, iubita lui Leo, și de Mita, iubita celuialt Babis Vătășescu, legionarul care o ocolise pe evreica Sara, pe care l-a însoțit în executarea pedepsei, acel drum parcurs cu pictoarele goale din nordul Bucovinei până la Turnu Seve-

unia al trecutului (Babis Vătășescu întiiul, legionarul — comunistul Leo) El nu are însă prea multă importanță, neputința inițială a naratorului de a-și justifica sensul „însoțirii” istoriei fiind determinată în solitudine de prestanța și renumele înaintașului care-l copleșește. Privind însă sincronice, așa cum și impune atemporalitatea povestirii, există mai multe cupluri pline de sens ce converg, în ultimă instanță, către acela al trecutului și prezentului, al acțiunii și consemnării, al protagonistului și naratorului.

Logătura cu istoria se face difuz, subiectiv, în afara concretului, pentru că lui Albenich (a se citi Babis Vătășescu „însoțitorul”) „îi stă în putere orice”, se poate face nevăzută căci „locuiește într-un basm, într-o

PROZA

Chemarea

Vine un timp cind îți aparții numai ție. În așa măsură, încit peste zi soarele ți-e drag nu pentru excesul lui de strălucire, cit pentru că îți toarnă căldură generoasă în oase și în sine, iar pînă seara tîrziu ți-e dragă numai lumina scăzută a becului slab de sub pâlăria verde a lămpii de masă. În liniștea adincă a căminului izbucneau din cind în cind boncănituri neașteptate și de nicăieri, ca și cind cineva își amintea că e cazul să-și semnalizeze prezența Bătrînul suridoa și dădea din cap, socotind astfel de zgomote ca pe niște semnale misterioase, fie venind de demult, fie venind din necunoscutul de mine. Cu capul schițat cite-o mișcare, aprobînd sau negînd în același timp cine știe ce amintire fugară și fără consistență. Uneori se mira bombănînd. „Asta ce-o mai fi?” și: „De unde pînă unde?” Și poate că se ridică pentru citeva clipe din foto-

liu, apropiindu-se șovăitor de fereastră sau de ușă, fără să știe de ce.

Să fi fost cu adevărat cineva prin preajma lui? se întreba și număidecît se liniștea: cine să-și aducă aminte de el și de micul lui cotlon abia luminat? Din trecut? Din prezent? La alt timp nu-și trimitea inutul întrebările. Știa că devenise tot mai mult „altădată” și „demult”. Ce însemnătate mai avea pentru el o incursiune către atunci, ca și una către acum? Resemnat își aduna din nou oasele în fotoliu, grîjulu să-și liniștească minile pe care se mira că le vede frecîndu-se una de alta. „Ce v-a apucat suratelor?” — le certa, surprins că li se adresează cu nota de umor de demult și ca și cind ar fi fost vii. Doi copii neastîmpărați. Adunîndu-se, despărțîndu-se și inchipuînd și alte mișcări cind simțete, cind, dimpotrivă, independente de la cealaltă, le ur-

mări pînă ce le văzu reluîndu-și locul pe genunchii lui și acolo adormînd.

Uneori așipise și el în moliciunea caldă a aceluui fotoliu al lui de totdeauna. Prin somn alergau tot felul de lumini și umbre. Deslusea, în jocul lor părelnic, siluete, unele cunoscute fără să le și identifice cu certitudine, chipuri pe care parcă și le amintea, parcă nu... Pînă în seara cind își din apa amorțită a începutului de somn, sau a miezului lui, sub imperiul unui fapt nou și neașteptat. Poate că dorit de el, ba clădit în sine ca așteptare supremă... „Ia te uita!” Incremenit își încorda auzul. Doar era convins că aceea ce îl ajunsesse — de unde? de cind? — sunase a chemare, doar își auzise clar numele. Fără nici o îndoielă, cineva îl strigase. Rar și răspicat. Nu dinlăuntrul casei sau dintr-al lui, ci de afară, de undeva de aproape. Asculta cu inima zvîcnînd repetat, stăruitor. Dacă fusese cineva, nu se poate să nu-l mai strige o dată. Sau să se apropie de ușă și să bată.

De ușă sau de fereastră, cum se obișnuiește... Dacă e cineva care

are nevoie de el, sau de oricine altcineva în ajutor. Dar cine să-i aibă nevoie? Nu i se mai întimplase de mult să vină careva dintre ai lui sau de aiurea să-l vadă, să-l întrebe de sănătate și să-i promită cu ușurătate marca cu sarea! Nu excludea posibilitatea ca noaptea asta întunecată și apăsătoare — cel puțin așa o simțea el! — să împingă încoace vreun suflet tulburat. Ii dădu în gînd că s-ar fi convenit din partea lui un gest de bunăvoință; uite, de exemplu, să se ridice din fotoliu și să se ducă pînă la ușă, să o deschidă, să se uite adînc afară și să întrebe prietenos: „Hei, hei, cine ești, răcitorule? Cine mă cheamă? De ce?”

Așa va face cu siguranță, dacă se va mai repeta o dată strigătul de dincolo de pereții înconjurători. Continua să fie atent, să-și asculte auzul. Să nu-i scape cumva chemarea.

Chemarea.

Cu adevărat bătea cineva. Si-o voce se auzea foarte aproape: Sint eu, Copilul!

Mircea ȘERBĂNESCU

GHEORGHE LUPU

Ecou

Desăvîrșită singurătate
Tremură sufletul meu.
Prietenii mor tot mai des —
Memoria nu-i mai salvează.
Trece cavaleria ușoară
Peste cadavrele noastre.
Inimă, inimă, inimă,
Bătăia ta mă sperie
Cind mama-și amintește că există.

Scuză

Ce pot să fac? Vă duc în spate
Durerile și bucuriile. Doar sint
Numai un om, fratele vostru,
Nu trageți în el. N-aveți altul.
Mizați pe victoria de-o clipă?
Eu vă iubesc stelar! nu mă laud.
Bintui timpul și-l am
Prin dragoste. Pămîntul
Mi se-așterne la picioare
Tot din dragoste —
Căderea dincolo sau între
Trăiască-o neputințioșii.
Eu sint chiar fratele vostru —
Harnicul culegător de spini
Pentru propriul său sceptru.

Sonet

Ia-mă-n altarul tău că el nu minte
În el să pierc ca robii-n piramide
Necercetînd ce ușă ori ce zid e —
Obișnuit să mor mai dinainte.

Sonorele-nstelări rămîn gravide
Cit tu ești legătura-n tre cuvinte,
Iar eu mă-ngrop de viu, tot mai
fierbinte
În viața ta ce-abia mi se deschide.

Zidită din mireasmă și lumină,
Îți legeni clipa frămîntînd frumos
Ca un pămînt brăzdat de-o apă lină.

Din legile de piatră mă descos
Eu, călătorul care ți se-nehină,
Arzînd de bucurie pîn'la os.

Peisaje

Sinucigașă, frunza se frămîntă
Între pămînt și ram. Asemeni ei
Se zbate ochiul meu în raza sfîntă
A dragostei. Și zeu sint între zei.

Iubita mea cu părul prins în ace
Se culcă-n vie ori se-ngroapă acolo.
Astfel încit pămîntul se desface
Drept între Dionisos și Apollo.

Mă spînzur, inimă sinucigașă
De ultima zvîcnire-n univers.
O frunză-n vînt. Lumina se desfașă
Pe zările-n galop. O prind din mers.

Atu

Trei crai îmi străjuiau intrarea.
Și pe deasupra mi-a fost greu.
Dar m-am îngemănat cu zarea
Unde era destinul meu.

Acolo-n marmore-nstelate
De mina mea, cu chipul tău
Am pus cuvîntul drept cetate
A noastră. Și nu-mi pare rău.

Trei flori îmi sprijină mirarea
Că zarzării mai înflorească
Încet, încet, mă-nghite marea
Cu bocetul ei românesc.

Telegramă cu un copil

Trăiește în mine un copil
pe care-l uit în fiecare noapte
Picură
Picură
Pic...
Vintul printre crengi
Lacrime
rostogolește pruncul în leagăn
Cuvintele înfloresc
ceremonioase
pe morminte*
pe morminte
pe mor...
Plușurile trec răsturnând sămînța
în brazde vîi
și
crude
„Hei, (vă strig)
lăsați stelele să vă curgă prin vene“

Telegramă în zorii zilei

S-a dus și noaptea asta
ca o fetină rănită
Sîngele meu
arde
în piața publică
blestemînd
zeii din care a plecat
În zadar
strig:
„Priviți calul meu ce aripi frumoase are“
nimeni nu mă crede
doar lebăda neagră
pîndind
ca o promisiune
prin fîntinile arteziene.
S-a dus și noaptea asta
suicînd ca un șarpe
printre ierburi
tremurîndu-mi coloanele
și
muscîndu-mi
câlcîiul vulnerabil.
În zadar
strig:
„Hei, ce liară ciudată
Necunoscutul...“

Telegramă întoarsă din prizonierat

Cuvîntul e venit în
mine,
m-a împușcat drept în
inimă cu un glonte de argint,
m-a aprins toate torțele
din cetate,
a arcuit mai bine curcubeul,
mi-a blestemat pîinea,
a alunțat
servitorii necredincioși,
mi-a bătut
toate butoaietele cu vin,
mi-a otrăvit crinul
promișîndu-mi
o moarte
deosebit de frumoasă,
mi-a zidit toate
ieșirile
spre păduri,
a început apoi să-mi
cioplească aripi
și de atunci
a uitat să mai plece.

Ion MANOLE

Curs de semantică sentimentală (V)

Cineva încearcă zeghea tăcerii
Ceva e pe moarte, și curînd va muri
Indepărtate, lumina și muzica
Sunt lacrimae rerum.
Cuvîncios este ochiul în protocolul searbăd
al zilei
Supusă-i și limba că nu primește vocale
ce se clatină și se sprijină, istovite
de nava fără de noroc a memoriei.
Și nu port o torță în mină, deși noaptea
e multă.
Mă-nalț, totuși, rostesc, rătăcesc
printre imunde dorințe imperecheate cu frica,
mă lovesc
fără de vină de arbori
și marmore prietene.
Mă-nalț și rostesc. Vocea
îmi tremură, își refuză azul. De-abia
învășînd
silabele suferinței rostuiesc
temele mării, ale insulei. Tremurînd
mă înalț
mă rostesc.

Viorel DÎRJA

ÎȘI CHEAMĂ DEGETELE ca pe niște pui
Golași în palmă să le dea căldură
Iar ele fug de spaima nu știi cui
Din cuibul fraged ca printr-o fisură

Ce nu-i a timpului, a spațiului și nu-i
Nici a făpturii care le îndură
Și-și cheamă degetele ca pe niște pui
Golași în palmă să le dea căldură

Un astru dens ca floarea unui cui
Albește mina grea peste măsură
Sub ochiul dilatat al nimănui...
Cît să cuprindă flama asta pură

ÎȘI CHEAMĂ DEGETELE ca pe niște pui...

Gheorghe ZINCESCU

DEBUT

O dimensiune nedefinită a mării

Ce straniu apus de soare e în adînc...
Sufletul se topește
Aerul te-nghite prin porii albaștri.
Te afunzi în tăcere
Într-un murmur de talazuri
Scoicile fac o casă în jurul gîslului tău
În zare se zărește furtuna...
Ochiul tău de smarald este ultima vîpaie.
Te afunzi în soare
Simți existența meduzelor
Încerci să te desprînzi de farmecul nopții
Iată că se făcu seară...

Tony HIRȚESCU

La bunici

Miroase a cîmp,
a must și a bostană
a porumbiști în pîrgă
prelinse din cîmpii,
a clipe risipite
în ploaia de aramă
a nostalgii ascunse
în strugurii din vîi.
Miroase-a stof, a colb,
a simbur de poamă
a anotimp de pace,
în vara diafană.

Simona POPESCU
clasa a VII-a
Școala nr. 1
Vatra Dornei

DICTIONAR LXIV

I. LOVINESCU, HORIA (n. 20. VIII. 1917, Fălticeni — m. 12. IX. 1983, București), dramaturg. Studii secundare la Fălticeni. Absolvent al Facultății de Litere și Filozofie a Universității din București. Doctor al Universității din Iași cu o teză despre poezia lui Rimbaud (1946). Ziarist, colaborator al Radiodifuziunii, apoi director al Teatrului „C. Nottara” din București (1960 — 1983). Debut în dramaturgie cu piesa „Lumina de la Ulmi”, publicată în „Viața românească”, 1953, și reprezentată apoi pe scena Teatrului Armatei. Lucrări publicate: „Lumina de la Ulmi”, piesă în trei acte, București, ESPLA, 1954; „Citadela sfărîmată”, dramă în trei acte, București, ESPLA, 1955; „Hanul de la răscruce”, piesă în trei acte, București, ESPLA, 1957; „...și pe strada noastră”, piesă într-un act, București, Editura Imprimărie și Publicații, 1959; „Revedere”, piesă într-un act, București, EPL, 1963; „Adolescenții”, piesă într-un act, București,

CSPCA, 1965, ediția a II-a, București, Editura Eminescu, 1974; „Teatrul”, București, EPL, 1967; „Maria”, piesă într-un act, București, CSPCA, 1970; „Și eu am fost în Arcadia”, teatru, București, Editura Cartea Românească, 1971; „Ultima cursă”, teatru, București, Editura Eminescu, 1976; „Picu”, piesă într-un act, București, Editura Eminescu, 1978; „Teatrul”, vol. 1—2, București, Editura Eminescu, 1978; Rimbaud (Eseu), Editura Univers, 1981; Traduceri: Șatrov, M., „În numele revoluției”, București, Litografia Învățămîntului, 1959; Sizova M., „Mica balerină”, București, Editura Tineretului, 1961; Veitler, A. și Misdain, A., „Cîntecul Vîntului”, București, Litografia Învățămîntului, 1961.

Horia Lovinescu este unul dintre cei mai reprezentativi autori dramatici pentru literatura română postbelică. „Încă de la început opera dramatică a lui Horia Lovinescu se dovedește marcată de un conflict între vocația abstractului, a tezei moral-filozofice și încercarea autorului de a da pieselor un aer realist.

Mult discutata Citadela sfărîmată ne lasă să bănuim de la întîile replici substratul ideologic...” (Nicolae Manolescu). „Alături de Aurel Baranga și Paul Everac, Horia Lovinescu este cel mai reputat autor de teatru român... Caracteristice la Horia Lovinescu sînt tensiunea dramatică, capacitatea de a crea o atmosferă enigmatică, studiul nu atât al caracterelor, cît al unor porniri elementare uneori disimulate sau al aspirațiilor de smulgere dintr-o condiție nesatisfăcătoare, înfraunantă. Autorul știe să capteze atenția cititorului, sau spectatorului, chiar dacă soluția întîmplărilor pare cîteodată artificială, incredibilă” (Al. Piru). „Indiferent de problematică, sens, alcătuirea compozițională și cadru, teatrul lui Horia Lovinescu se oprește cu insistență asupra unor momente de suprare, de cădere, de prăbușire a unor structuri ce pînă atunci păreau să reziste tuturor încercărilor” (Mircea Iorgulescu).

Referințe critice (selective): Biberi, Ion, „Orienturi spirituale”, București, Editura Tineretului,

1968, p. 85—95; Brădățeanu, Virgil, „Viziune și univers în noua dramaturgie românească”, București, Editura Cartea Românească, 1977, p. 150—173; Corbea, Ileana și Florescu, Nicolae, „Biografii posibile. Interviu”, București, Editura Eminescu, 1973, p. 117—125; „Dicționar de literatură română. Scriitori, reviste, curente”, București, Editura Univers, 1979, p. 229—230; Horia Lovinescu, antologie, prefață, tabel cronologic și bibliografie de Radu G. Teșosu, București, Editura Eminescu, 1983; Manișu, I. Gong, București, EPL, 1968, p. 105—124; Săceanu, Amza, „Fața nevăzută a teatrului”, București, Editura Eminescu, 1974, p. 211—220; Silvestru, Valentin, „Prezența teatrului”, București, Editura Meridiane, 1968, p. 158—165; Stancu, Natalia, Horia Lovinescu, O dramaturgie sub zodiu lucidității, Cluj-Napoca, Editura Dacia, 1985; Ștefănescu, Alex., „Preludiu”, București, Editura Cartea Românească, 1977, p. 227—232.

Ion PINZARU

GRIGORE SILAȘI LA PUTNA

(urmare din pag. I)

avînd în vedere în primul rînd e-vocarea voievodului, iar cauza națională, ce-l înflăcăra pe cei mai mulți, fiind dezvăluită abia în final: „Iară tu, umbră măreață a lui Ștefan-cel-Mare, coboară-te în sufletul poporului tău, și cu puterea ta de fier încoarcă-i voința spre îndeplinirea acelor datorii, pe care natura le impune oricărui popor ce năzuiește către nemurire!” (Ibid. p. 723) Cu toate acestea, au existat momente cînd sentimentele naționale au erup, cînd manifestările au fost foarte aproape de intervenția autorităților, lucru ce ar fi avut cu siguranță consecințe de proporții. Știm toate asta din presa vremii și mai cu seamă din știrile date de Eminescu (la „Curierul de Iași”) și de G. Dem. Teodorescu (la „Românul”).

O asemenea stare de spirit a produs și unul dintre cei mai chibzuiți și sobri participanți, Grigore Silași, vicerectorul Seminarului „Sfînta Barbara” din Viena, trecut de vîrsta entuziasmelor tineresti, un om dedicat în totalitate studiului, dar a celui studiu care a putut servi cauza poporului său. Aflăm din „Curierul de Iași” că „la ospațul comun de duminică după amiază” s-a ținut „o serie de toasturi întovărășite de discursuri patriotice și naționale, în cari se releva sentimentele aprinse și entuziasmul viu al vorbitorilor, cari nu puteau înăduși în sufletul lor nobila pornire a focului patriotic, pe lingă toată supravegherea riguroasă a comisariatului rînduit din partea guvernului”. Cel

care relatează faptele, Mihai Eminescu, ține să precizeze: „Cule mai mari emoțiuni au produs discursurile infocate și adine simțite ale d-lor Silași, prefect la seminarul grecat. din Viena. Sbera, redactorul foaiei Societății pentru cultura poporului român din Bucovina, Mușeanu, reprezentant din Transilvania și Procopeanu, preot din Dorna”. (Serbarea de la Putna intru memoria lui Ștefan cel Mare, în „Curierul de Iași”, IX, nr. 92—93, 22 și 25 aug. 1871)

Iată, așadar, Toastul d-lui Dr. Gr. Silași v. Rectorul Seminarului teologic din Viena, rostit cu ocaziunea serbării de la Putna, așa cum este el reproducus în ziarul „Românul” (Anul XV, 1871, 9—10 sept., ediția de seară, p. 778).

Onorabilă adunare!

Ca pe român din Transilvania, ca pe unul din reprezentanții din centrul și inima Daciei traiane la acest festin etern-memorabil pentru întreaga Românie, inima mea română nu mă lasă să nu vă rostesc înainte de plecare la toți și la toate un frățesc și cordial „rămas bun!”

Noi ne-am adunat aici din toate unghiurile românești, de pretutîndeni, unde răsună dulcea limbă strămoșească, unde palpita o fibră a inimii române. Am peregrinat, conduși de vîi simțămînte patriotice, la „Sfîntul Mormint” al românilor, care vărsăm deasupra lui o lacrimă de recunoștință, să-l reverim și să dăm

onoare aceluia care cu onoare și mărime a încoronat numele românesc. Am peregrinat la locul de repaus al aceluia principie erou, despre care nu numai simțămîntul nostru românesc ne măgulește, ci și scriitorii străini contemporani atestează, cuna cî singur ar fi fost demn să fie ducele, să poarte sabia Europei întregi contra inamicului comun al creștinătății.

Însă noi n-am celebrat prin prezența serbare măreață în Ștefan-Vodă-cel-Mare numai pe principiile erou, înainte de toate pe principiile român, național și patriotic. Da frații români! Patriotismul, naționalitatea sau românismul (...) sînt marile virtuți cari strălucesc și se răsfîring din toate faptele, din întreaga viață a lui Ștefan-cel-Mare.

Totdeauna, cînd cerul s-a ndurat spre bunul nostru popor, i-a trimis din cînd în cînd afari meteori, atar străluciri bărbăți și principii, cari, înzestrați cu acele virtuți alese, s-au năzuit a înălța gînta noastră românească la acea pozițiune în concertul popoarelor, ce-l compete după numărul, după însemnătatea și multele însușiri eminente, ce cu frunte-nălțată putem zice că le posedă. Acetora năzuim eminențe avem mare parte de-a multumi noi, că conștiința națională în corpul națiunii române, putem zice, niciodată n-a încetat cu totul, ca-n ciuda tuturor restrîngerilor din trecut, în ciuda tuturor opintirilor adversarilor noștri seculari, toți românii au rămas una: una în limba noastră, una în datinile noastre, una în credințele și aspirațiile noastre.

Și acum, la despărțire, ce să luăm de suvenir de la sfîntul nostru mormint? Ce alta decît aceea ce ne-a lăsat ereditate Ștefan-cel-Mare; decît patriotismul, românismul. Asta să luăm și să ducem cu noi întru memoria acestor zile neuite, să le nutrim cu scumpătate în piepturile noastre, să le luăm în tot modul

între conașionali noștri, să le plantăm, de s-ar putea, pînă și-n inimile românașilor din leagăn. Credeți, fraților, că numai pe temelii acestora vom putea ajunge la ținta dorită de noi: drept pentru care să și tindem în-ăst mod a ajunge la ea, năzuindu-ne din răspuțeri a ridica cultura intelectuală și buna stare materială a poporului român. (...)

Deschideți istoria și veți vedea că gîntele cele mai glorioase și mai puternice ce au nesocotit morala (...) au vestejit, s-au uscat și au căzut din culmea mării lor, ca stejarul de pe piscuri, pe care viermele stricăciunii a început a-l roade din rădăcină. Însă condiție nu mai puțin necesară e și iubirea de patrie și naționalismul. Ideea naționalității a fost, este și va fi de-a pururea una din miezurile cele mai puternice, cari sînt în stare a oțeli forțele unui popor în totalitatea sa luată, sunt în stare a i le potența spre o activitate corespunzătoare mariei probleme de cultură, prosperare și-nflorire, ce dînsul se năzuiește a le rezolva. Din această cauză aflăm la cele dintîi națiuni ale vechimii, la greci și la romani ideea naționalității și a patriotismului nutrindu-se cu atât de mare grijă în familie și stat, prin scrieri și prin fel de fel de a-sezăminte publice. Da, să nu ne amăgim iubirii mei confrați! Niciodată vreun popor n-a trăit altă viață, decît o viață națională. Un popor, la care orice împrejurări fatale ale timpului a reușit a întoneca conștiința naționalității, acel popor ori s-a șters din cartea vieții popoarelor și-necet pe încet s-a stins de pe fața pămîntului, sau dacă a mai viețuit citva, viața aceasta n-a fost decît o nefericită dormitare, un somn premergător al morții.

Facă cerul ca după o asemenea dormitare, mai mult sau mai puțin gene ală a românimii, solemnitatea prezentă să fie un bun augur al

deșteptării noastre universale, să aibă pentru românimea întreagă rezultatele cele mai îmbucurătoare. Facă cerul ca bătrîni noștri, părinții patriei române, cari cu atîta generozitate au sprijinit realizarea acestei festivități și-n parte au contribuit la ea, să aibă a se bucura încă de numeroase manifestări de acestea ale concordanței frățesti dintre români, și s-ajungă a vedea cu ochii lor proprii mintuirea Traianizilor. Facă cerul ca națiunea română să posede totdeauna o junime așa de bravă și fidelă chemării sale, cum e junimea academică, care a conceput și realizat cu atîta înțelepciune astă frumoasă și memorabilă serbare.

Veniți, sfinți părinți, dulcilor frați români și dulci surori române! Veniți să ridicăm cu toții împreună pocul nostru dar să ridicăm și să-nălțăm totodată și vocea inimii noastre române și să strigăm în armonie: Să trăiască în vecii vecilor românismul!

Există și o notă a redacției, ce menționează că au urmat „Urări entuziastice. Oratoarele fu ridicat pe umere de către mulțimea auditorilor.”

Silași a rămas toată viața credincios ideilor exprimate în cuvîntarea de la Putna. După numai un an avea să devină profesor de limba și literatura română la nou înființata universitate din Cluj, să fondeze societatea „Julia” a studenților români din același oraș și să ducă o intensă muncă de etnolog, filolog și istoric puse în slujba neamului românesc, muncă răsplătită apoi cu primirea sa în rîndurile membrilor Academiei Române. Activitatea sa a fost însă și aceea a tribunului, a militanului neobosit pentru cauza românilor. De la catedra universitară, cît și în reuniuni publice, vocea lui s-a făcut auzită în rostiri care n-au părăsit o clipă spiritul de la Putna, chiar dacă această verticalitate, ce era a neamului, l-a costat foarte scump.

Lirică sovietică

Maxim Tank

Versuri noi

Am o fire imposibilă foarte...
Nu-î dată, baremi, o zi
Să nu mă iau la harță
Ba cu ploaia, iscată aiurea,
Ba cu vântul,
Hătînd de unde nu te-aștepți,
Ba cu drumurile,
Încrucîindu-se enigmatic,
Ba cu toanele timpului,
Tîrîndu-se plictisitor, alene,
Cînd dătător de speranțe,
Cînd apăsător.
Ci, mai mult ca orice,
Mă neliniștesc
Tot mai dese certuri
Cu mine însumi.

Mă-ntrebi :
— De ce te-ai intrîstă ?
Ci cum să nu fiu trist,
Cînd, de ploi,
Ochii țî-i ascunzi sub umbrelă.
.....
Cînd drumul pe care te-nsotesc
Se scurtează pînă la spaimă.
Iar atunci cînd ne despărțim,
Te-mbrățișează vîntul.

In românește de Arcadie ARBORE

Valentin Berestov

Îubirea-nceput-a cu mici viclenii.
Fugeam de la școală, treceam curți pustii
Și, prins de rușine, ca din întîmpîcare.
Timid și grăbit îi ieșeam tot în cale.

Și, înțelegînd, incurcată și ea,
Cu capul plecat ce-î vorbeam asculta :
„Grăbit sînt să-î văd chiar acum pe cutare”.
O, albă beretă în albă ninsoare !

Umblam fără preget prin ceață și ger
Ca-n fiecare loc s-o-nțînesc și s-o cer.
Și după-nțînire-alergam la-nțînire.
O, prima mea albă și pură iubire !

Vladimir Stepanov

Toamna

Pun palmă
pe palmă
și, cu capul culcat
peste ele,
navighez în vis.
Ascult
cum pe străzi
trece toamna.
Tăcerea fosnește.
Pe trotuar
pașii
toamnei
Tot mai moi
Furișaji.
Și frunzele
ca palmele
puse
una pe alta.

Timofei Belozarov

E năpădit de volbură pămîntul
Pe care pas de om nu l-a-ncercat
Și soarele fierbinte brazda-adîncă
O toarce-n aer, aburi dulci de frag.
Alături, pinii toropiți de-amiază
Și ripa în colan de mănăstîrci.
Peste pădure, molcom, ca-n baladă,
Trec lebede strigînd în șîruri lungi...

Traducere din limba rusă de
Livia COTORCEA

De la „Proclamațiunea” lui Aron Pumnul
din Blaj la „Fundațiunea Pumnuleană”
din Bucovina

Anul 1848, considerat drept „primăvara popoarelor”, a constituit un moment de puternică afirmare pentru profesorii ardeleni, în frunte cu cei blăjeni — entuziaști propagatori ai idealurilor de independență și unitate națională. Printre ei, la loc de frunte se situează Aron Pumnul, ajuns în 1847 la catedra de filosofie a școlii din Blaj. Înzestrat cu o bogată cultură acumulată la școlile din Blaj, Cluj și Viena, Aron Pumnul s-a prezentat în fața învățăceilor cu o lume întreagă de idei, dar și cu convingerea că a sosit timpul obținerii drepturilor sociale și naționale ale românilor.

Fiind informat de către N. Birlea că la întrunirea de la Tg. Mures (din 25 martie 1848) s-a hotărît convocarea unei adunări reprezentative a națiunii române „pe duminica Tomii”, la Blaj, Aron Pumnul, dornic să vadă răsărind odată și pe seama românilor soarele dreptății și al libertății, a redactat „Proclamațiunea”, prin care chema poporul român „să proclamăm pacea, frățietatea și libertatea”, fiind convins că a „sosit vremea ca și românii să ceară și să-și câștige drepturile”. La întrebările înscrise în proclamație, dar cine să le ceară, cine e îndreptățit?, răspunde plin de convingere: „Poporul român”.

Proclamația exprimă încrederea intelectualității române în „spiritul vremii”, care va face să se șteargă iobăgia și asuprirea. Poporul își va croi o altă soartă, va hotărî tot ce e drept, tot ce dictează principiile libertății și frățietății. Atrage atenția că voind libertatea și egalitatea nu are cuget dușman contra altor națiuni, ci: „spuneți... că noi le iubim pe ele ca pe niste surori... dar dreptatea cere ca și ele să ne iubească pe noi”. Pentru realizarea dezideratelor, propune, tuturor românilor, un prim pas: „urîți-vă în cugete și adunați-vă la Blaj”.

Tinerii studenți au copiat proclamația în câteva sute de exemplare, pentru ca ea să poată fi adusă la cunoștința

țărănilor, din toate colțurile Transilvaniei, vestind adunarea eliberatoare de sub robie.

Autoritățile au confiscat o mare parte din proclamații, autorul ei a fost urmărit, iar guvernatorul s-a grăbit să interzică ținerea adunării. În ciuda opreliștilor, s-au adunat peste 4000 de țărani sub conducerea lui A. Iancu, Al. Papiu, I. Buteanu și alți tineri intelectuali, s-au ținut cuvîntări și au fost formulate într-un cadru larg, plebiscitar, principalele revendicări naționale și sociale. Dar s-a luat totodată hotărîrea convocării unei adunări cît mai reprezentative. În zilele de 3-5 mai a avut loc Marea Adunare Națională, la care au participat peste 40000 persoane și a fost aprobată „Pețițiunea Națională”, printre organizatorii de frunte găsindu-se și Aron Pumnul. Dacă cu o lună în urmă el le vorbea învățăceilor despre drepturile naturale și inalienabile ale omului și ale poporului român ca națiune, acum, la această adunare sărbătorească împreună cu ceilalți fruntași, formula: „Națiunea română... pretinde independența sa”, „desființarea iobăgiei fără nici o despăgubire”, „o constituție nouă pentru Transilvania, întemeiată pe principiile dreptății, libertății, egalității și frățietății” și alte obiective. Dar la sfîrșitul lunii mai, împotriva voinței exprimate de români, dieta din Cluj a hotărît „uniunea” Transilvaniei la Ungaria, iar împăratul a sancționat-o. S-a desfășurat apoi o grea luptă armată revoluționară pentru libertate națională și socială. „Revoluția a fost înfrîntă prin intervenția forțelor reactionare.

Aron Pumnul, categorisit instigator periculos, mai ales ca autor al proclamației, a trecut munții în Țara Românească însă și acolo s-a desfășurat prigoana împotriva revoluționarilor, încît a fost nevoit să ia drumul Moldovei și în toamnă să treacă în dulcea Bucovină. Aici a fost primit cu toată căldura inimilor de către fruntașii națiunii. Iraelie Porumbescu își amintea că numele lui Pumnul

era bine cunoscut și pomenit mereu în casa lui Alecu Hurmuzachi, încît, atunci cînd a fost informat că a sosit, acesta l-a întîmpinat și a dat dovadă de o ospitalitate afectuoasă, adresîndu-i-se: „Poftește domnule și privește de acum înainte casa mea ca pe a dumitale”. Alecu Hurmuzachi a fost cel care a văzut în el pe „bărbatul dorințelor și aspirațiilor sale, pe omul providențial Aron Pumnul”. Cu sprijinul acestuia, în 12 februarie 1849, a fost înecadrat supleant la catedra de filosofie, din capitala Bucovinei, de unde s-a adresat tinerilor în dulcele grai românesc, fermecînd inimile auditorilor. În iunie 1849 a ocupat postul prin concurs, desfășurînd apoi o bogată activitate de interes național, încă 15 ani.

Pentru a fi cît mai util școlii românești, pe lângă prelegeri, a dat învățămîntului o Gramatică românească și nemțescă, un Lepturariu românesc și alte lucrări de valoare. T. V. Ștefanelli, unul din elevii săi, își aducea aminte, mai tîrziu, că intrarea în clasă a profesorului Aron Pumnul „era sărbătoare pentru noi, căci mult îl iubeam cu toții pe acest bărbat bun care ne instruia cu atîta trageră de inimă, cu atîta iubire părintească și cu atîta liniște și răbdare”.

Patriotul Aron Pumnul a rămas în mîntea și în inimile școlărilor ca un adevărat „părinte sufletesc”, așa cum

l-a caracterizat G. Sbiera. Venirea lui Aron Pumnul în Bucovina a fost prezentată de V. I. Bumbac astfel:

„În ziua cea de cer menită
O, Pumnule, tu ni te-ai ivit”,
iar plecarea dintre ei, trecerea în neființă, a însemnat doliu, pentru că:

„Se stînsa un lucefăr, se stînsa o lumină
Se stînsa-o dalbă stea”,
așa cum constata un alt elev de-al său, poetul nostru național, marele Eminescu.

Meritele lui Aron Pumnul i-au fost recunoscute de către bunii patrioți. Comitetul Societății pentru cultura și literatura română în Bucovina, într-o ședință extraordinară din 24 ianuarie 1866, a hotărît să creeze o fundație spre eternizarea memoriei lui și care să poarte numele de „Fundațiunea Pumnuleană”. Din veniturile ei s-a hotărît să se susțină tinerii studiosi și să se ridice un monument marelui învățat Aron Pumnul. La apelul publicat în 1867 au răspuns mulți din cei care l-au cunoscut și prețuit, încît în 1871 se realizase un fond de 8051 florini. Fundația creată, banii adunați, serbările de la Suceava, și din țară, organizate după 1866, sînt dovezi ale preturii memoriei lui. În proclamația redactată de el, la Blaj, în 1848, menționa în partea finală: „Strănepotii noștri așa ne vor binecuvînta sau blăstăma după cum vor fi faptele noastre”.

N. ȘTEIU

Ion Carp Fluierici

● Premii

În etapa pe țară a concursurilor pe discipline de învățămînt și meseții ale elevilor, finaliștii suceveni au obținut 186 de premii și mențiuni, din care: 31 premii I, 20 premii II, 21 premii III, 33 premii speciale, 81 mențiuni. Publicăm mai jos lista premianților de la obiectul limba și literatura română:

Premiul II: Mihaela Pavel (cl. X), Liceul „Nicu Gane”, Fălticeni; Cezar Zaharia (cl. XI), Liceul Pedagogic Suceava;

Premiul III: Nicușor Brădățan (cl. XII), Liceul „Nicu Gane” Fălticeni; Laura Tonenchi (cl. XII), Liceul „Eudoxiu Hurmuzachi”, Rădăuți;

Premii speciale: Adina Zamă (cl. X), Liceul „Petru Rareș”, Suceava; Liliana Barabaș (cl. XI), Liceul Pedagogic Suceava;

Mențiuni: Loredana Bizubac, Monica Vultur (cl. VI), Școala Nr. 3 Rădăuți; Laura Gheorghită, Janina Ghidesea (cl. VI), Școala Nr. 3 Suceava; Tudorel Iacob (cl. VII), Școala Nr. 4 Suceava; Adriana Josan (cl. VII), Școala Nr. 3 Rădăuți; Alina Cașcaval, Emilia Fodorea (cl. VII), Școala Nr. 3 Suceava, Niadi Cernica (cl. VIII), Școala Nr. 4 Suceava; Gabriela Croitoru, Irina Seiciuc, Alina Corduneanu (cl. VIII), Școala Nr. 3 Suceava; Cristina Ciubotaru (cl. X), Liceul „Eudoxiu Hurmuzachi”, Rădăuți; Lenuta Rusu (cl. XII), Liceul Pedagogic Suceava, (Gheorghe GAFENCU)

● Romeo Calancea

Între cele mai pitorești figuri ale Sucevei ultimilor ani, cea a lui Romeo Calancea își poate, fără nici o îndoială, revendica un loc aparte. Aerul său de veșnic călător, limpezimea privirilor, cultul prieteniei, dus pînă la forme ce frizau uneori bizavaria, toate acestea la un loc și multe altele ne subjugă memoria și ne împlinesc regretul. Dar Romeo Calancea a fost, înainte de orice, un pictor, unul dintre cei mai adevărați și mai înzestrați pictori pe sticlă.

Toate culorile Bucovinei, înfățișările sufletului ei, cuprinse în datini și obiceiuri, în chipul oamenilor și al caselor, în evocările istoriei locurilor, au trecut încet și sigur pe „pînzele” sale ca de abur sau de prea fine mătăsuri. Despre el și lucrul său stau mărturie și sutele de pagini în manuscris semnate de prestigioși oameni de cultură, de pictori și scriitori care nu o dată i-au fost oaspeți în atelierul unde aproape nicînd nu era singur. Ceea ce ne-a lăsat Romeo Calancea e mai ales un semn de iubire sub care numele său se aprinde și înflorește.

Marcel MUREȘEAN

● Expoziție

La secția suceveană a Societății Numismatică Române s-a inaugurat recent o nouă expoziție, purtînd titlul: „Suceava — trecut, prezent și viitor”. Este, după cum specifică în mod expres afișul, a 122-a „personală” a unui „renumit expozant” — venerabilul colecționar Victor Colbert, care, toată viața, și-a împărțit pasiunea între numismatică, fotografie și filatelie.

Actuala expoziție reunește, în vitrine și pe simeze, un număr însemnat de planșe, fotografii și publicații prin care se reconstituie evoluția teritorială și trama stradală a Sucevei, atît în evul mediu cit și în epoca modernă, dezvoltarea urbanistică a orașului, începînd din secolul trecut și pînă în zilele noastre, aspecte ale vieții spirituale din perioada interbelică și din anii socialismului (N. C.)

● „Zilele culturii humorene”

O amplă suită de manifestări politico-educative și cultural-artistice s-a desfășurat în instituțiile, așezămîntele culturale și unitățile economice din orașul Gura Humorului.

Au avut loc expuneri, simpozioane, și mese rotunde pe teme de actualitate politico-economică, recitaluri de poezie patriotică, spectacole muzical-coregrafice.

De asemenea, cu acest prilej a fost vernisată expoziția retrospectivă „George Löwendal — pictor al țărănilor români”. (I. B.)

„Poemele Rarăului”

Sub acest generic în orașul Cîmpulung Moldovenesc a avut loc o bogată paletă de acțiuni cultural-educative și artistice circumscrise ediției anuale a decadelor culturii.

În deschidere a fost prezentat la casa de cultură a sindicatelor simpozionul „Orașul Cîmpulung Moldovenesc, vatră de istorie și cultură românească, de mărețe împliniri socialiste”. (I. B.)

● Salonul de primăvară

Cel de-al III-lea Salon de primăvară al artiștilor plastici amatori din județul Suceava a fost găzduit de Galeria de Artă din municipiu, incluzînd, într-o cuprinzătoare selecție, 69 de lucrări de pictură, grafică și tapiserie, semnate de 30 de plasticieni (Emilia Albu, Octav Arion, Radu Bercea, Ion Boicu, Emil Burlacu, Romeo Calancea, Doina Catargiu, Ana Constantin, Ioan Costăchescu, Iosif Csukat, Zina Dorneanu, Mihai Gavril, George Gavrillean, Viorel Gavrilovici, Enghelbert Gebert, Oana Ruxandra Hrișcă, Elena Ilie, Ion Iuga, George Licurici, Emilia Lukacs, Iancu Matran, George Maxim, Grigore Micu, Paula Manuela Mosorică, Ani Popa, Lucian Silișteanu, Vasile Siminiuc, George Slăbutu, Constantin Ungureanu și Dinu Zăgan). Expoziția demonstrează în mod convingător preocuparea membrilor Cenaclului Județean al Artiștilor Plastici Amatori de a se înfățișa publicului sucevean cu argumente din ce în ce mai evidente privind efortul lor către o artă viguroasă, în continuă ascensiune valorică. (V. R.)

REALIZATORI: Ion BELDEANU, George DAMIAN, Viorel DĂRJA, Ion CARP FLUERICI, Mihail IORDACHE, Gh. LUPU, Marcel MUREȘEANU, Ion PARANCI, Mircea TINESCU, Alexandru TOMA

Secretariat: Eugen DIMITRIU
Tehnoredactare: Valentin MILICI

COMITETUL JUDEȚEAN DE CULTURĂ
ȘI EDUCAȚIE SOCIALISTĂ SUCEAVA
ștr. Mihai Viteazul nr. 48